

Miljónirnar koma væl við

Í »Sosialinum« mikudagin 9. oktober er hvassorðað grein ímóti tí, sum eg í »14. Septembere« havi ført fram um nýggju donsku miljónalánini til føroyska útbygging, og samstundis verður tað, sum »14. Septembere« hevur ført fram viðvíkjandi likviditetstøðuna hjá landskassanum, skírt »ósannindi«. Loyvið mæi at gera nakrar viðmerkingar til greinina í Sosialinum« fyrri at ongin misskiljing skal vera.

LIKVIDITETURIN

Í orðaskiftinum um likviditetin tekur »Sosialurin« soleiðis til: »Hvørt orð »14. Septembere« varð í seinasta »Socialia« lýst og prógvað at vera ósamrímami við veruleikana.

Hetta er taka dýran til. Tølini um landshúsráðið, sum stóðu í »14. Septembere« herfyri (skrivað av mær), vóru frá álitiandi almennum keldum. Gjaldstovan upplýsir, at tað er rætt, at landskassans likviditetur fyrst í september mánaði bert var um 1,4 milj. kr., ið er stak lítið (hampuliga góður likviditetur er einar 7-8 milj. kr.)

Hervið er ikki sagt, at tølini í »Sosialinum« eru skeiv. Men tey mynda likviditetin útvið ein mánað seinni. Blandað skrivur, at 28. september vóru 3,8 milj. kr. í landskassanum, sum óivað er beint. Og tá allar lönir og pensjónir vóru goldnar 30. september, vóru 3 milj. kr. í lands-

kassanum. Hetta er ikki góður likviditetur, men væl frægari enn ein mánað frammanundan. Og eg kann skoyta uppi, at 10. oktober vóru 5,1 milj. kr. í likviditetinum.

Hví kalla tað ósannindi, sum »14. Septembere« førir fram — sum eru órongtøl? Hví ikki heldur ásanna, at likviditeturin um mánaðarskiftið august-september veruliga var vánaligur? Tað kunnu vera nógvar og eisini góðar grundir fyrri, at likviditeturin viðhvørt er í trengja lagi. Tá so er, ræður um fyrst og fremst at viðganga veruleikan, tættast at finna fram til grundirnar, og at enda at fremja tiltøk — um neyðugt — fyrri at fáa viðurskiftini í rættlag. Tað ber ikki til at skúgva veruleikan frá sær sum »ósannindi« — serliga ikki hiá monnum, ið hava boðið sær til at stýra einum samfelagi.

At skatta- og tollinntøkan — uttan nøkur tiltøk frá landsstýrisins síðu — í seinastuni hava givið meira enn í fyrru mánaðinum av hesum figgarári er bert at fegnast um.

LÁNINI

Um tær nýggju donsku miljónirnar, sum sigast at vera í eygsjón, skrivur »Sosialurin«, at tað einans er landsstýrið, sum avger, hvat peningurin skal nýtast til, at lánini eru væl biligari enn í privata livinum, og at eg skal hava viljað týnt føroyska búskaparráðið (!)

Lat meg fyrst taka hetta seinasta. Um greinskrivarin í »Sosialinum« hevði gjørt sær tann ómak at lisið grein mína nóg gjølla, hevði hann óivað fingið greiða á, at ein av høvuðsáttfinningum mínum júst er, at búskaparráðið einans skal vera til hjálpar hjá teimum donsku serfrøðingum, ið koma at kanna búskapin. Heldur vildi eg havt, at tað vóru føroyskir myndugleikar, føroyska búskaparráðið og evt. føroyska virkisnevndin — hesi trý einsamøll — sum høvdu alla avgerðina.

AVGERÐIRNAR

Pástandurin í »Sosialinum« um, at tað er landsstýrið, sum hevur alla avgerð um, hvat peningurin skal nýtast til, tyktist mær heilt ótrúligur. Fyri tað fyrsta er ein høvuðstreyt fyrri, at lánini yvirhøvur verða samtykt í fólkatinginum, at — sum longu nevnt — ein ónskt nevnd skal rannsaka búskap okkara. Tættast er væntandi, at tær nýggju miljónirnar verða latnar eftir somu reglum sum lánini úr 60-miljónagrunninum. Í hesum grunni hava danir meirilutan í nevndini — og sostatt alla avgerð. Og aftrat letur grunnurin lán eftir tilráðing frá áðurnevndu donsku búskaparnevnd í føroyskum málum. Myndugleikar okkara — lögting, landsstýri og figgjarnevnd — mugu rætta seg eftir metingunum hjá donum í hvørjum einstøkum føri.

RENTURNAR

Rætt er tað, at rentan — 6,5 pst. p.a. — er væl lægri enn

vanliga útlánsrentan hjá peningastovnunum. Men so heilt ómetaliga lág er hon nú heldur ikki, serliga ikki tá vit hugsa um, at hon verður latin til útbygging av einum lítið á leið komnum landi (í útbyggingarmálum), og at hetta land darlar afturúr orsakað av vanrøkt, sum hitt lángevandi landið hevur ábyrgdina av. Vert er eisini at viðmerkja, at Danmark hevur veitt lán til 0 pst. í rentu til onnur lond — uttan fyrri ríkið — sum eru afturúrsgjald í útbyggingarmálum.

Rentan fer ikki aftur í statskassan — beinleiðis. Men grunnurin er stovnaður av fólkatinginum — og kann eisini takast av við fólkatingssamtíkt. Hvussu tá við rentunum?

HVÍ IKKI STUDNING?

»Sosialurin« ger gjøldur burtúr, at eg í grein míni mælti til, at neyðugur peningur úr Danmark heldur verður latin sum beinleiðis studningur enn lán, ein studningur sum vit fullkomuliga ráða yvir sjálvir.

Satt at siga dugi eg illa at skilja støðuna hjá »Sosialinum« til henda spurning. Javnaðarflokkurin kann altoy fullum huga taka undir við, at danir skulu lata okkum studning til embætis- og tænastumannalønir, men ikki til landsútbygging! Javnaðarflokkurin kann góðtaka — framvegis av fullum huga — at lónarviðurskifti í einum lítlum parti av fólki okkara, meðan arbeiðs- og fiskimaðurin skal laga sínar lönir eftir landsins framleiðslu!

Er nakað meira rimuligt, enn

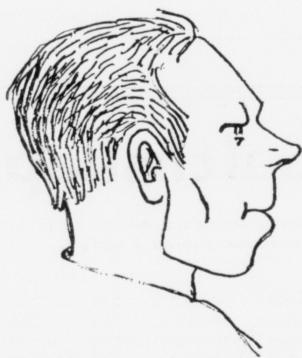
at allar stættir her á landi laga lönir sínar eftir tí, sum OKK-ARA vinna gevur? Eisini tænastumenn, skúlalærarar, prestar og slíkir, sum nú fáa danska lön.

Tað einasta rimuliga er — og tað var hetta, sum eg vildi føra fram í grein míni — at vit føroyingar nýta allan tann pening, vit rinda í skatti og tolli, til umsiting av landi okkara. T.v.s. at tann peningur, sum í dag stendur á figgjarlóginu til illogur, í staðin skal nýtast til umsiting. Danir skulu so — heldur enn at vaksa um ójavnna í lónarlægum her á landi — lata okkum studning til útbygging av landinum, vinnuliga, samferðsluliga og á annan hátt. Tað er her, teir skylda okkum nakað — ella nógv.

Miljónirnar koma ikki okkum tíðveldismonnum dátt við. Ongin er fegnari enn vit um, at bæði føroyskir sambandsflokkar og danskir myndugleikar hava ásmannað, at grundhugsanin í heimastýrislóginu — at danir skulu gjalda mest møgulegt av umsiting og vit alla útbyggingina — er fullkomuliga hópissleysur. Einans vildu vit ynskt, at javnaðarflokkurin og sjálvstýrisflokkurin (sambandsflokkurin) rokna vit ikki upp í part) vildu gingið eitt stig longur og góðkent eina ætlan sum hesa, ið er skitserað omanfyri. Møguleikar høvdu tá uttan iva verið til staðar fyrri miðvísium føroyskum politikki á breiðari grundarlagi enn higartil — fyrst og fremst hinum arbeiðandi fólkinum til gagns.

Finnbogi Isaksen.

Stefan Danielsen eftir William Heinesen



EITT SERA ÁHUGAVERT fyribrigdi í føroyskum kunsti er Nólsoyar-málarin Stefan Danielsen, føddur 1928. Sermerktu myndir hansara komu knappla undan kavi á einari ólavsekufamsýning og boðaðu frá sjáldsomum búnskapi hjá hesum unga og ólærda manni. Eg nevni hetta dømi av tí at tað prógvar hvønn týðning listarligt liv og praktisk fyriskipan kann hava í einum landi. Um táverandi formaður Listafelagsins, H. D. Joensen, ikki hevði verið varur við henda unga listamannin og hevði eggjað honum til at dríva á, hevði hann kanska ongantíð komið sær fram.

Stefan fór nú at mála við stórum ágrýtni og at nýta tær nátúrgevur, hann hevði í hondum og eygum sínum, og hóast ikki alt, hann hevur avrikað, hevur eins stórt virði, hevur hann skapað eina røð av frálíkum landslagslýsingum.

Tað er mest evni úr Nólsoy, Stefan malar, heimoyggin við sínum homrum og urðum, torvheiðum og melum, gróti og skursli, í summarins sól og mjerkatámi og í vetrarins balan og illýssisglottum, og so væl og persónligt ástíkið er alt hetta endurgivið at myndir Stefans hava vakt ans bæði í Føroyum og uttanoyggja.

Listasavnið eigur nógvar og góðar málningar eftir Stefan Danielsen.

WILLIAM HEINESEN

Stoyppingin av Listarskála Føroya fer nú fram, og verður skálin reistur í oktober.

Nú lutaseðlasalan er endað, eru tilsamans innkomnar kr. 147.000.967 til endamálið.

Seinni í heyst gevur felagið út 6 ymsk virðisbrøv, ið eru ein listarlutur ið sjálvum sær. Hesi brøv, gjørd av føroyskum listarfólki, verða seld til frama fyrri byggingina fyrri kr. 100. — Tá ið hesi brøv, 300 í tali, eru seld, er byggingin tryggjað uttan steðg.



FØROYA BANKI ber kostnaðin av hesi lýsing